

12.12.23

9-Б клас

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Розвиток українського мистецтва.

Мета: охарактеризувати розвиток мистецтва на поч. 19 ст, розглянути становлення театрального, музичного та образотворчого мистецтва, формувати вміння працювати з текстом, визначати характерні риси мистецтва, виховувати почуття прекрасного.

Актуалізація опорних знань

Експрес-опитування

1. Що таке культура?
2. Назвіть умови розвитку української культури в першій половині XIX ст.
3. Назвіть відомих перших класиків Нової української літератури?
4. В якому році поема «Енеїда» Івана Котляревського, вийшла в світ?
5. В якому році побачила світ збірка «Кобзар» Тараса Григоровича Шевченка?
6. Які навчальні заклади діяли в українських землях?
7. Назвіть відомих українських вчених?

Мотивація навчальної діяльності

Українська культура першої половини XIX ст. збагатилася й досягненнями українського мистецтва: музики, живопису, архітектури та скульптури. Із здобутками українського мистецтва, з провідними українськими художниками, композиторами, архітекторами та їхніми творами ми й познайомимося на сьогоднішньому уроці.

Вивчення нового матеріалу

Театр. Становлення українського національного мистецтва (театр, музика, образотворче мистецтво, архітектура) дещо відставало від літературного розвитку. Так, театральне мистецтво в більшій, ніж література, мірі залежить від політичного режиму, фінансових можливостей, підготовленості аудиторії.

До 1861 р. продовжував існувати кріпосний театр, і не тільки у садибах, але і в містах. У 1828 р. офіційно було заборонено купувати до театру кріпаків, але і після цього кріпосні актори продовжували входити до складу деяких театральних труп. У 1789 р. театр був побудований у Харкові, але в ньому йшли тільки російські п'єси.

Першими українськими постановками були “Наталка Полтавка” в 1819 р. і пізніше “Москаль-чарівник” в Полтавському любительському театрі. Вони стали можливими завдяки щасливому збігу обставин: підтримка генерал-губернатора Малоросії М.Репніна, керівництво трупю І.Котляревським, гра геніального актора М.Щепкіна, тоді ще кріпака.

- ❖ У 1819 р. були поставлені на полтавській сцені «Наталка Полтавка» та «Москаль-чарівник», в яких Щепкін створив вражаючі своєю правдивістю художні образи виборного Макогоненка й селянина Михайла Чупруна.
- ❖ Актор зумів виявити глибокі знання життя і побуту українського народу, на яких будував образи своїх героїв.

A circular portrait of a man with dark hair, wearing a dark coat and a high collar, looking slightly to the right.

Професійна ж українська трупа була створена тільки на початку 80-х років. Організаційними питаннями в ній займався Михайло Старицький, режисурою - Марк Кропивницький.

Поява професійного театру

A portrait of a man with a mustache, wearing a dark suit and a bow tie, looking slightly to the right.

М. Кропивницький

A theater poster with the title "НАТАЛКА ПОЛТАВКА" in large, bold letters. Above it, smaller text mentions the date "ВЪ СРЕДУ, 17 НОЯБРЯ 1882 ГОДА" and the location "ВЪ ПОЛТАВѢ". Below the title, it says "ЗВѢЗДА ПАДУЧАЯ".

Афіша вистави трупи М. Кропивницького

Музика. Поетична і музична обдарованість українського народу була основою високого рівня розвитку музично-пісенної творчості. У XIX ст. як і раніше побутують землеробські пісні календарного циклу, а також колядки, веснянки, колискові, весільні. Широкою популярністю користувалися пісні-романси “Їхав козак за Дунай”, “Віють вітри”, “Сонце низенько”, а також створені на вірші Шевченка “Думи мої, думи”, “Заповіт”. З народного середовища висувалися талановиті співаки-кобзарі (Остап Вересай, Іван Кравченко-Крюковський, Гнат Гончаренко, Терентій Пархоменко, Михайло Кравченко, Андрій Шут та ін.). Музика, спів міцно увійшли в повсякденне життя як міського, так і сільського населення. За жанрами пісні були різноманітними: ліричні, жартівливі, романси, виконувалися вони соло, дуєтом, хором, під акомпанемент бандури, скрипки, гітари, фортепіано. Переважно це були авторські твори, які згодом розповсюджувалися і ставали народними.

Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Образотворче мистецтво. Якщо в літературі, театрі вже сама мова визначала їх національний образ, то в таких сферах, як образотворче мистецтво, архітектура, вироблення національних форм було більш проблематичним. Так, в східноукраїнських землях можна говорити про певну українсько-російську єдність в образотворчому мистецтві. Справа в тому, що протягом майже всього XIX ст. в Російській імперії головним центром освіти була Академія мистецтв у Петербурзі.

ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ ТРОПІНІН



Відомий майстер майже 30 років був кріпаком поміщика на Вінниччині (с. Кукавка). На його картинах змальовані чудові краєвиди Поділля, на портретах – колоритні образи українських селян.



Одна з кращих ранніх робіт Тропініна — «Дівчина з Поділля». Образ відмічений особливою чистотою і святковістю, яку створює любовно переданий національний костюм. Образ подолянки пройде потім через всю творчість художника.

В.Тропінін залишався кріпаком навіть вже будучи відомим художником, багато років він жив і працював у Подільському маєтку своїх добродіїв. Саме тут відбувається становлення майстра, він детально знайомиться з іконописною традицією. Тропінін говорив, що Україна замінила йому Академію. Він пише безліч портретів (“Дівчина з Поділля”, “Хлопчик з сокирою”, “Весілля в селі Кукавці”, “Українець”, “Портрет подільського селянина”), демократизм і реалізм яких були новаторськими. Після звільнення Тропінін жив у Москві. Знаменитий портрет О.С.Пушкіна його роботи. І.Сошенко, який залишився після Академії в Петербурзі, у своїй творчості не забував Україну (наприклад, “Продаж сіна на Дніпрі”, “Ріка Рось біля Білої Церкви”, “Хлопчики-рибалки”).

Загалом у живописі початку ХІХ ст. переважаючим художнім стилем був романтизм. Багатьох художників цього напрямку приваблювала Україна - “нова Італія”, як її називали. З'явилися і художники, для яких поїздки сюди не були просто даниною моді. Українській темі присвятив свою творчість В.Штернберг. Працював він і в портретному, і в побутовому, і в пейзажному жанрах.



Класицизм відходив на другий план, і більшим цікавим та важливим ставав романтизм



Український живопис у першій пол. ХІХ ст. розвивався в загальному річищі європейського мистецтва. Панував класицизм, але паралельно з ним чи в його надрах розвивався, закладалися підвалини реалізму як стилю. Демократично настроєні художники саме в реалізмі вбачали справжній розвиток мистецтва.

Архітектура. В архітектурі в ХІХ ст. на зміну пишноті і розкутості українського бароко прийшов стриманий, академічний стиль класицизму. За будівництвом міст

наглядали спеціальні комісії і комітети. Громадські споруди будувалися з урахуванням їх призначення - головною метою архітектора стало не створення зовнішньої привабливості, а внутрішній комфорт (висока стеля, вентиляція, освітлення).

Перехід від бароко до класицизму відбився і на плануванні міст. Обов'язково виділяється адміністративний центр з площею, на якій розміщувалися помпезні будівлі урядових установ, квартали були прямокутними, композиції ансамблів, окремих архітектурних комплексів, палацово-паркового ландшафту носили відкритий характер.

У цей час активно забудовуються нові міста на півдні України і в Криму - Маріуполь, Олександрівськ (Запоріжжя), Катеринослав (Дніпропетровськ), Миколаїв, Одеса. В Одесі за проектом петербурзького архітектора Тома де Томона в 1809 р. було споруджено оперний театр.

Одночасно відбувалася реконструкція старих міст Слобожанщини і Подніпров'я. Архітектурний стиль Києва визначався відомим архітектором А.Меленським. За його проектом споруджені пам'ятник на Чесць повернення Києву

Магдебургського права, церква на Аскольдовій могилі, ансамбль Контрактової площі на Подолі, який постраждав від пожежі 1812 р. У 1837-1843 рр. за проектом В.Беретті побудована будівля Київського університету. Упорядковуються такі міста, як Харків, Полтава. Спорудження в Полтаві монумента на честь Полтавської перемоги (архітектор - Тома де Томон) і Успенського собору в Харкові (В.Васильєв, закінчив А.Тон) увічнили пам'ять про спільну боротьбу російського й українського народу проти іноземних загарбників.

Майстерність і талант українського народу виявилися у створенні палацово-паркових ансамблів. Їх автори, як правило, нам невідомі. Народні майстри створили видатні шедеври архітектурного зодчества: палац Розумовського в Батурині в живописній місцевості над Сеймом, палац Галагана в Сокирницях на Чернігівщині, до якого прилягає лісопарк площею 600 десятин, парк "Олександрія" на березі Росі в Білій Церкві, знаменита "Софіївка" в Умані, де

руками кріпаків, без використання якої-небудь техніки були насипані гори, викопані ставки.



Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/fHOoOQgJBWc>

Позначте діячів культури першої половини XIX ст., які належать до плеяди видатних українських живописців.

- | | | |
|------------------------|------------------------------|------------------|
| 1) Василь Тропінін; | 2) Володимир Боровиковський; | |
| 3) Михайло Вербицький; | 4) Тарас Шевченко; | |
| 5) Михайло Щепкін; | 6) Андрій Меленський; | 7) Іван Сошенко. |

Домашнє завдання:

*** Прочитати §16.**

*** Скласти таблицю «Досягнення у мистецтві XIX ст.».**

Галузь	Основні досягнення
Театр	
Музичний фольклор	
Архітектура, скульптура	
Музика	

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу

nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!

